

Nauczanie rozumienia ze słuchu

Jest to sprawność (umiejętność), do której „zdolności” uczniów są bardzo różne, toteż przeprowadzenie ćwiczeń dobrych dla całej grupy stanowi pewną trudność. Pamiętajmy, że:

- Ważne jest przede wszystkim rozumienie globalne (czyli umiejętność wydobywania z tekstu całej informacji).
- Teksty powinny być autentyczne już od początku nauczania, a teksty „preparowane” (układane i nagrywane dla potrzeb kursu) powinny jak najbardziej przypominać sytuacje realne. **Dyktowanie tekstów pisanych nie jest ćwiczeniem rozumienia ze słuchu!** Teksty powinny być zawsze odtwarzane technicznie (kilka razy identyczne wersje, z takimi samymi zakłóceniami). Również teksty preparowane rozwijające słownictwo (poprzez jego sztuczne nagromadzenie) nie są najlepszym przykładem na rozwijanie rozumienia.
- Teksty powinny trzymać się życia. A w życiu słucha się przede wszystkim: drugiego człowieka (grupy ludzi), radia (komunikaty i piosenki), telewizji (seriale, dzienniki, filmy, programy rozrywkowe i publicystyczne), głosu z urządzeń telekomunikacyjnych (telefon, domofon, głośniki np. na dworcach, nagłośnienie w dużych salach i na przestrzeni otwartej). Jest to też najczęściej język potoczny (rozmowy telefoniczne, seriale, filmy, wywiady z ludźmi popkultury), język „radia i telewizji” (dzienniki, wywiady z politykami), język specjalistyczny (programy popularnonaukowe, wykłady, lekcje szkolne), konstrukcje schematyczne (ogłoszenia, komunikaty). Język artystyczny (teatr, recytacje, ambitne filmy, słuchowiska radiowe, kazania itp.) mogą (a nawet powinny) być materiałem do słuchania na poziomach wyższych (od B1+).
- Uczymy, nie testujemy.
- Lekcja ma być urozmaicona, słuchanie (wraz z ćwiczeniami) powinno stanowić do 20 % lekcji. Najlepiej, gdy jest jej wstępem (jako tekst) lub zakończeniem (dla przyjemności).
- Przed słuchaniem uczący się powinni jasno wiedzieć, co mają robić. Ćwiczenia powinny być jasne, zrozumiałe i mieć ograniczone przykłady do max. 5-6, np. wybór wielokrotny, prawda-fałsz, pytania otwarte itd.
- Podobnie, jak w przypadku tekstów pisanych, teksty ze słuchu powinny być punktem wyjścia do ćwiczeń innych umiejętności.

Ćwiczenia w rozumieniu ze słuchu:

Nauka	Testowanie
<ul style="list-style-type: none"> • Zadawanie pytań, na które odpowiedzi pojawią się w tekście. • Powtarzanie fragmentów tekstu. • Pytania otwarte. • Tworzenie listy informacji, np. co oni kupują, jakie jest omawiane mieszkanie, jakie zabytki są w omawianym mieście. • Uzupełnianie luk (rozwijanie słownictwa tematycznego), też uzupełnianie zdania o brakujące słowo kluczowe, np. <i>To jest duże mieszkanie, ma 3 pokoje.</i> • Wyrażanie opinii na temat tekstu. • Krótkie odpowiedzi na pytania związane z tekstem. • Polemika z tekstem. • Parafraza tekstu (zmiana realiów, współczesnienie języka, powiedzenie tego samego bez poezji lub prozy poetyckiej, zastępowanie frazeologii itd.). • Układanie tekstu: co było wcześniej, co będzie później, co było „w środku”. • Rozwijanie tekstu o inne formy wypowiedzi, np. dialogi, opis, charakterystykę, komentarz. • Tekst jest podstawą dyktanda w trakcie słuchania (pojedyncze nowe, nieznane słowa, zapisywane wg poznanych zasad ortograficznych i słyszanych fonemów) lub po wysłuchaniu, gdy tekst jest czytany specjalnie dla potrzeb dyktanda: wówczas słuchanie oryginału jest jednym z etapów dyktanda. • Nadawanie tytułów poszczególnym częściom tekstu. • Streszczenie tekstu. • Stawianie pytań do tekstu. • Parafrazy poszczególnych części tekstu. • Praca z transkryptem: jednoczesne czytanie tekstu w tempie i słuchanie. • Zapisywanie na tablicy zapamiętanych słów i zdań (fragmentów). • Powtarzanie tekstu (na zasadzie zabawy w „głuchy telefon”). 	<ul style="list-style-type: none"> • Uzupełnianie brakujących fragmentów tekstu: słów, zdań – z ramki lub tylko ze słuchu. • Porządkowanie tekstu rozsypanego (też rozsypanego wywiadu) w kolejności. • Łączenie fragmentów tekstu w pary, wg tematu, pytań i odpowiedzi (w wywiadzie). • Tłumaczenie na język pierwszy. • Dobór tytułów do poszczególnych części tekstu (=odszukiwanie fragmentów tekstu do zdań, twierdzeń, haseł itp.) • Wykonywanie instrukcji. • Układanie ilustracji, np. historyjek obrazkowych w kolejności zdarzeń. • Wykonywanie ilustracji, np. rysowanie planów, linii „podróży” na planie miast. • Wybór wielokrotny. • Prawda / fałsz. • Wybór zdań prawdziwych. • Pytania otwarte. • Podkreślanie słów pojawiających się w tekście.

Podobnie jak w przypadku pracy z tekstem, również tu powyższe ćwiczenia mogą być wykonywane przed, w trakcie lub po słuchaniu. Najczęściej słuchamy dwa razy, ale w razie potrzeby można po wykonaniu ćwiczeń i ich poprawieniu posłuchać jeszcze raz, dla poczucia u uczących się „sukcesu” edukacyjnego.

Dla tych co słuchają, a nie słyszą...

Dla tych, którzy mają szczególne problemy z rozumieniem tekstu, proponuje się następujące ćwiczenia z tekstem:

- Wcześniejsze nauczenie się rozpoznawania i powtarzania (mówienia) nowych słów, które pojawią się w słuchanym tekście.
- Przewidywanie słów, które pojawią się w tekście (po podaniu tematu).
- Zadawanie pytań, na które proste odpowiedzi (też nazwy własne) pojawią się w tekście, np. *Kto z kim rozmawia? O czym rozmawiają? Gdzie oni są? Dokąd jadą? Jak się nazywają? Gdzie mieszkają?*
- Ukierunkowanie przed słuchaniem: dyskusja na temat poruszony w tekście, wykorzystanie ilustracji, wzbudzenie motywacji (że tekst trzyma się życia i będzie przydatny),
- Słuchanie kilkakrotne, przy czym tempo odtwarzania będzie wolniejsze od normalnego za pierwszym, drugim razem.
- Krojenie tekstu na kawałki (zdania lub części zdania do 8 słów) i powtarzanie ich przez uczącego się. W razie problemów należy tekst kroić na jeszcze mniejsze fragmenty lub (w ostateczności) podać fragment (sylabizując) ustnie lub zapis.
- Słuchanie z transkrypcją.

Pamiętajmy, że teksty „ze słuchu” to też cała grupa tekstów kultury, których można słuchać dla przyjemności: piosenki (wiążące się z tematem lekcji), fragmenty filmów (np. ekranizacje omawianych tekstów pisanych), seriale, filmy kinowe, kabarety itd. Nawet na bardzo poważnym lektoracie może znaleźć się chwila na niezobowiązującą przyjemność. A piosenka jest dobra na wszystko:

Ułatwia zapamiętywanie słów, zwrotów, struktur gramatycznych, związków frazeologicznych, uczy porównywania, parafrazowania i używania metafor. Umożliwia także wykonywanie zadań polegających na zamianie stylu, doskonalenie wymowy i intonacji oraz ćwiczenie ortografii i interpunkcji. Wspólne śpiewanie zmniejsza dystans między nauczycielem a uczniami, a w niektórych przypadkach ośmiela studentów – artykułują wreszcie obce dźwięki. Czasem zaśpiewanie wspólnej piosenki spełnia rolę rozgrzewki lub miłego przerywnika w trudnej lekcji.

A. Seretny, E. Lipińska, *ABC metodyki...* (s. 153)